

Hoog tijd voor meer creativiteit bij bouw varkensstallen

Een jaar nadat ze gestopt is als Rijksadviseur voor het landschap blikt Yttje Feddes terug. De door haar geïnitieerde plannen hebben nog weinig vervolgd gehad. Het is volgens haar de hoogste tijd dat ook adviseurs en aannemers geïnspireerd worden tot het bedenken van innovatieve stallen.

Vier jaar lang (van 2008 tot 2012) was Yttje Feddes Rijksadviseur voor het landschap. Ze adviseerde achtereenvolgens landbouwminister Gerda Verburg en staatssecretaris Henk Bleker. Haar rol was vooral te kijken naar de aanwezigheid van megastallen in het landschap en de voorgenomen concentratie van intensieve veehouderij na de invoering van de reconstructiewet in 2002.

In haar rapport LOG Boek uit 2010 heeft ze haar bevindingen beschreven. De conclusie: concentreren van bedrijven in zogenoemde landbouwontwikkelingsgebieden (log's) en het leger maken van extensiveringsgebieden is nog nergens in het veld zichtbaar. Het aantal nieuwe stallen blijkt buiten de log's zelfs harder te groeien dan daar binnen en een kwaliteitsslag (innovatieve verschijningsvorm) is nog niet te herkennen: ook nieuwe stallen worden traditioneel gebouwd.

Samen met vijf provincies en evenveel architecten werden zes varkenshouders benaderd met nieuwbouwplannen. De opdracht: ontwikkel innovatieve varkensstallen die passen binnen het landschap en een hoge ambitie hebben voor dierenwelzijn, milieu en architectuur. Winnaar werd het project Eiland voor Sus Domesticus van veehouder Steef Uijtewaal. De stallen zouden andere varkenshouders moeten inspireren ook innovatieve stalsystemen te ontwikkelen.

Wat is er van de projecten terechtgekomen?

“Ik weet dat de stal van de winnaar nog niet gebouwd is. Hoe het met de andere vier bedrijven staat, weet ik niet, omdat ik er nu als Rijksadviseur niet meer bij betrokken ben. Ze zijn zeker nog niet allemaal gebouwd, maar ik verwacht wel dat een aantal projecten gerealiseerd gaat worden. Maar dat kost blijkbaar tijd.”

In de melkveehouderij en ook pluimveehouderij zie je met regelmaat bijzondere nieuwe stallen voorbijkomen. Wat betreft de varkenshouderij lijkt de boerenbusiness zich juist vast te houden aan traditionele bouwconcepten.

“De varkenshouderij heeft te maken met ruimtelijke ordeningsproblemen, planologisch is het lastiger. In Noord-Brabant geldt een bouwstop op veehouderijen en ook loopt de ontwikkeling van log-gebieden moeizaam. Er zijn dus weinig verplaatsingen en nieuwbouw. Daarnaast hebben varkensbedrijven het economisch moeilijker dan bijvoorbeeld melkveebedrijven.”

Hoe zou je dit proces los kunnen trekken?

“Adviesbureaus en aannemers moeten meer geïnspireerd worden zodat ze op een andere manier naar het bouwen van stallen kijken. In de ontwerpwedstrijd die we met de provincies hebben gedaan, zijn veel andere bouwprincipes toegepast. Die zouden we nogmaals onder de aandacht moeten brengen door het maken van bijvoorbeeld een catalogus waarin de principes in algemene zin beschreven staan.”

Over welke principes heeft u het dan?

“Dan denk ik aan de hofboerderij waarin voersilo's en dergelijke in het midden van het bedrijf staan, zodat ze minder zichtbaar zijn.”

Maar ook de serrestal, het toepassen van sheddaken en het toepassen van twee verdiepingen met een uitloop. Daarnaast zijn er innovatieve manieren bedacht voor mestafvoer en voor het ontvangen van burgers op het bedrijf.”

Heeft de varkenshouderij, die sterk gericht is op de kostprijs, gewoonweg geen aandacht voor zulke nieuwigheden die vaak net wat meer geld of arbeid kosten?

“Ik weet dat er veel varkenshouders zijn die begrijpen dat ze voor maatschappelijk draagvlak moeten innoveren, maar de marges om te investeren zijn blijkbaar toch erg klein.”

Gaat het nog goed komen met de varkenshouderij en inpassing in het landschap?

“Uiteindelijk wel. Het moet goed komen. Het op slot zetten van de ontwikkeling is ook niet goed. Ik snap dat overheden een halt willen toeroepen aan ongebreidelde groei, maar ze moeten een sector niet op de noodrem laten staan. Wat dat betreft onderschrijf ik de gedachte die nu in Noord-Brabant heerst dat elke nieuwe vergunning een kans moet zijn om een betere stal te maken. Ik mis echter ook een duidelijke visie vanuit de overheid op dit vlak. Met het rapport van Hans Alders over megastallen is helaas nog niets gedaan.”

Zouden we nog meer architectonische en landschapseisen in de Maatlat Duurzame Veehouderij moeten invoegen?

“In de tijd dat ik Rijksadviseur was heb ik een aantal algemene regels laten opnemen in de Maatlat over de inrichting van de voorzone van een erf, erfbeplanting, de plaatsing van installaties en het aanzien van de kopgevel van de stallen. Daarmee wordt in ieder geval gestimuleerd dat ondernemers over een soort basiskwaliteit voor de inrichting van hun erf gaan nadenken. Voor echte innovatie hebben we niet meer regels nodig, maar daadkracht vanuit de sector zelf.”

Lees ook: [Winnende Utrechter bouwt varkensstal op terp](#)